

**Francisci De Fargna Civitatis Plebis Patrii Philosophiæ,
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris ... Commentaria In
singulos Canones De Jurepatronatus**

Qui sparsim tam intrà, quàm extra corpus Juris Canonici vagantur ...

Fargna, Francesco de
Montisfalisci, M.DCC.XVII.

Casus VI. Argumentum. Fundator an possit dotare Ecclesiam de bonis
emphyteuticis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72191](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72191)

unus si deficiat illi cibi, qui insufficienter serviebant tribus, sufficienter deservient duobus, & ad instar fructuum, seu distributionum massæ alicujus Ecclesiæ Cathedralis, aut Collegiæ dividendæ inter tres Canonicos, quorum unus si decedat, hujus portio accrescit aliis, & denique ad instar Jurisdictionis ordinariæ pluribus demandatæ, quorum unus si deficiat, habet locum inter Superstites jus accrescendi, *L. unic. versic. Sanè ff. de offic. cons. l. Imperatores 21. ff. Si magistratus. Bellon. de Jur. accresc. cap. 6. quest. 50. num. 1.*

Non obstant rationes superius adductæ, nimirum quod Alimenta non sint multiplicabilia; nam assignando portionem Alimentorum Defuncti Patroni Superstitibus, Alimenta non multiplicantur, sed quæ diminuta præstabantur, eo augmento supplentur, & ad integritatem rediguntur. Cessat etiam alia ratio videlicet, quod Alimenta sint naturaliter taxata, quia per jus accrescendi non augetur naturalis illa taxatio, sed imperfecta Alimentorum taxatio facta per Ecclesiam Patronalem ob defectum reddituum reducit ad naturalem, & congruam taxationem juxta doctrinam, *Surd. de Aliment. quest. 5. tit. 9. num. 27.*

7 Quæ tamen omnia intellige procedere in Jurepatronatûs Gentilitio, aut etiam in hæreditario, casu, quo ille tertius Patronus Defunctus nullum haberet hæredem, si enim ageretur de Jurepatronatûs hæreditario, & ille tertius Patronus instituisset hæredem aliquem extraneum, qui esset in eodem statu inopiæ, ejus portio Alimentorum non accresceret illis Patronis Superstitibus, sed transiret ad hæredem extraneum, inopem, sicuti ad eum transiret jus præsentandi, & jus defendendi Ecclesiam juxta firmata in superiori Casu III.

ARGUMENTUM.

Fundator an possit dotare Ecclesiam de Bonis Emphyteuticis?

SUMMARIUM.

- 1 Refertur sententia Pauli de Cittadinis.
- 2 Emphyteusis quæ, & quotuplex sit?
- 3 Ecclesia, seu Beneficium dotari non potest de Bonis Emphyteuticis Laicalibus ex pacto, & providentia, aut mixtis, aut temporalibus, sed limitata, ut num. 4.
- 5 Nec de Bonis Emphyteuticis Ecclesiasticis ex pacto, & providentia, aut mixtis, aut temporalibus amplia, ut num. 6. & 7.
- 8 Ecclesia, seu Beneficium dotari potest de Bonis Emphyteuticis Laicalibus merè hæreditariis perpetuis.
- 9 An autem dotari possit de Bonis Emphyteuticis Ecclesiasticis merè hæreditariis, & transitoriis, ad quoscumque hæredes, vide ibi.
- 10 Bona Emphyteutica transeunt in Monasterium capax possidendi ex persona Professi.
- 11 Ecclesia fundari, & edificari potest de Bonis Emphyteuticis merè hæreditariis.
- 12 Dos Ecclesiæ, quo sensu debeat esse immunis ab omni tributo?
- 13 Ecclesia an possit dotari de Bonis Emphyteuticis merè hæreditariis, quando in Investitura adest prohibitio alienandi in manus mortuas?

CASUS VI.

Quidam Testator in ejus ultimo, quo deceffit elogio, disposuit, ut ab ejus hæredibus dotaretur Beneficium, seu Ecclesia ab eis de novo construenda de quibusdam Bonis Emphyteuticis sufficientibus, deducto Canone solui solito Domino directo, tam pro sustentatione Rectoris, quam pro omnibus aliis necessariis ejusdem Ecclesiæ; quæritur an hæc dotari possit de hujusmodi Bonis?

Affirmat Paulus de Cittadin. de Jurepatr. par. 3. caus. 2. num. 21. dummodò interveniat consensus Domini, & sine hujus præjudicio ibi: An autem possit dos constitui de Bonis Emphyteuticis, dico, quod sic, dum Domini consensus interveniat,

veniat, vel sine ejus præjudicio: Sed hæc propositio Pauli absolutè, & simpliciter non mihi videtur veritati consona. Ut autem intelligatur, quo sensu ipsa procedere possit, & quomodo præfata quæstio sit resolvenda, præsupponendum duxi divisionem Emphyteusis.

Plures itaque sunt species Emphyteusis; 2 alia est enim Laicalis, quando scilicet conceditur à Laico, & alia Ecclesiastica, quando conceditur ab Ecclesia; & utraque alia est hæreditaria, & est illa, quam acquirens stipulatus est pro se, & hæredibus quibuscumque, vel pro se, & quibus dederit, vel pro se, & hæredibus, vel cum clausula: ad habendum: Ac de ea facien. & disponen. ad libitum voluntatis; quæ æquipollet clausulæ: Et quibus dederit, & operatur, ut Emphyteusis sit transitoria ad hæredes extraneos juxta *Curt. Jun. conf. 4. num. 1. Gratian. discept. 481. num. 58. Card. de Luca de Emphyt. disc. 49. num. 5. & disc. 28. num. 6. Rota. decis. 268. num. 4. par. 12. & decis. 280. num. 1. & 642. num. 4. & decis. 377. n. 3. par. 14. & decis. 546. num. 5. par. 19. & decis. 293. num. 2. & 14. coram Cavalere.* Alia ex pacto, & providentia, & est illa, quam acquirens stipulatus est pro se, & filiis, vel pro se, & descendens, nulla facta mentione hæredum. Et alia mixta, & est illa, quam acquirens stipulatus est pro filiis, & hæredibus, seu quæ requirit qualitatem sanguinis, & hæreditatis. Insuper utraque Emphyteusis nimirum Laicalis, & Ecclesiastica potest esse perpetua, aut temporalis ad certum determinatum tempus. Et ex titulo oneroso, quando ab initio stipulationis soluta fuit certa quantitas, & deinde solvitur Canon, aut ex titulo lucrativo, quando solum solvitur Canon, *Fulgin. de Jur. Emphyt. tit. de Contract. Emphyt. quest. 1. Valasc. de Jur. Emphyt. quest. 40. num. 27. Sabell. Summ. divers. verb. Emphyteusis num. 1.*

3 Præsupposita hujusmodi specierum Emphyteusis notitia, descendendo ad quæstionem cenſeo Ecclesiam, seu Beneficium dotari non posse ab Emphyteuta de Bonis Emphyteuticis Laicalibus ex pacto, & providentia, aut mixtis, aut temporalibus, seu ad tempus concessis. Ratio est,

quia de ratione dotis Ecclesie, aut Beneficii Ecclesiastici est, quod sit perpetua. *Paulus de Cittadin. de Jurepatr. par. 3. caus. 2. num. 21.* Si Emphyteuta dotaret Ecclesiam de Bonis Emphyteuticis Laicalibus ex pacto, & providentia, aut mixtis, aut ad tempus concessis dos Ecclesie non esset perpetua, sed tam diu duraret, quamdiu permaneret in vita ipsemet Emphyteuta dotans, dum eo mortuo Bona reverterentur ad compræhensas in Investitura, *Fulgin. de Jur. Emphyt. de alien. quest. 1. num. 267. Corbul. de Emphyt. tit. de Caus. privat. ab alien. lib. 1. limit. 20. num. 4. Rota decis. 55. num. 30. part. 10.* Et consequenter Bona Laicalia Emphyteutica ex pacto, & providentia, aut mixta, aut ad tempus concessa constitui non possunt pro dote Ecclesie, & Beneficii Ecclesiastici; etiam de consensu Domini directi, quando adsunt alii in Investitura compræhensi; quia hujusmodi Emphyteuta non potest alienare Bona Emphyteutica ex pacto, & providentia, aut mixta in præjudicium Vocatorum. Nec Dominus directus potest privare, & spoliare vocatos in Investitura, quando ab istis solvitur Canon, & servantur omnia pacta in limine concessionis Bonorum in Emphyteusim ex pacto, & providentia, aut in mixtam apposita. *Rota decis. 211. numer. 2. part. 6. & decis. 55. numer. 9. par. 10.*

4 Nisi idem Emphyteuta habeat facultatem ex ipsa lege investituræ præjudicandi in ea compræhensis, aut nisi sit primus acquirens, & habeat compræhensos in sua potestate, & quidem nisi sit primus acquirens ex causa onerosa. Si enim ex lege investituræ habet facultatem præjudicandi compræhensis, & sit primus acquirens ex causa onerosa, ac compræhensi sint in ejus potestate; potest de dictis Bonis Emphyteuticis dotare Ecclesiam cum consensu Domini directi, & sine hujus præjudicio. Secus si sit primus acquirens ex causa lucrativa. Ratio diversitatis est; quia in causa onerosa compræhensi dicuntur habere Bona illa à primo acquirente; sed in causa lucrativa illa recipiunt ex liberalitate Domini directi, & ex propria persona tanquam ad illa vocati sub nomine colectivo filiorum, vel descendenti-

tium, & idem Emphyteuta primus acquirere in primo casu de consensu Domini directi potest dotare Ecclesiam de huiusmodi Bonis Emphyteuticis, secus in secundo Casu, quia in primo Casu potest, in secundo vero non valet in Investitura comprehensis præjudicare. *Bald. in auth. Si quas ruinas num. 5. versic. Secunda ratio, & num. 6. cap. de Sacros. Eccles. Marefcott. var. resolut. lib. 1. cap. 74. num. 3. & seqq. Fulgin. de Jur. Emphyt. quest. 1. num. 263. in fine. Gratian. discept. 405. num. 1. & seqq. Adden. ad Gregor. decis. 529. num. 23. Rota decis. 55. num. 12. part. 5. & decis. 55. num. 31. part. 10.*

- 5 Nec dotari potest Ecclesia, seu Beneficium Ecclesiasticum ab Emphyteuta de Bonis Emphyteuticis Ecclesiasticis ex pacto, & providentia, aut temporalibus ad tertiam generationem, aut concessis mixtis ex rationibus superius adductis. Et
- 6 quidem nec potest dotari Ecclesia de huiusmodi Bonis, etiam si Emphyteutis Ecclesiastica fuisset concessa pro hæredibus, & successoribus, quia intelligeretur concessa pro solis hæredibus sanguinis, & descendentes ab ipsis Investitis juxta *Imol. in l. Quod dicitur ff. de verb. Obligat. Bero conf. 93. num. 1. volum. 1. Card. de Luca de Emphyt. disc. 28. num. 2. Rota decis. 211. num. 3. & 4. par. 6. & decis. 427. num. 10. par. 9.*

- 7 Immo etiam si Emphyteutis Ecclesiastica esset concessa cum clausulis, quibus dederit &c. ad habendum &c. in perpetuum &c. adhuc non posset dotari Ecclesia de dictis Bonis, si in Investitura adesset prohibitio, & pactum illa non alienandi; Licet enim præfata clausula ita afficiant substantiam Emphyteutis, ut illam de Emphyteuti ex pacto, & providentia transfundant in hæreditariam ex superius deductis §. Plures. Tamen quando adest in Investitura prohibitio, & pactum non alienandi, illæ clausulæ non habeat vim transfundendi Emphyteutism ex pacto, & providentia in hæreditariam, sed vigore prohibitionis alienandi coarctantur, & restringuntur inter personas comprehensas, & descendentes, ita ut tribuere solum possint facultatem alienandi inter illas, secus in extraneos *Dec.*

conf. 171. sub numer. 3. Gratian. discept. for. 344. num. 11. Rota decis. 427. num. 11. & seqq. part. 9. tom. 2. & decis. 211. num. 7. & seqq. par. 6. Recent. ac proinde cum Emphyteuta Ecclesiasticus ex pacto, & providentia non possit præjudicare comprehensis in Investitura Emphyteutis Ecclesiasticæ, præcipue quando adfit prohibitio alienandi Bona Emphyteutica, & cum extinctis omnibus comprehensis Bona Emphyteutica revertantur ad Ecclesiam, sequitur, quod in his Bonis non possit constitui dos Ecclesiæ, quia dos in his Bonis constituta non esset perpetua. *Beron. conf. 93. num. 56. volum. 1. Rota decis. 427. num. 9. par. 9. Recent.*

- 8 Potest tamen Emphyteuta dotare Ecclesiam, seu Beneficium Ecclesiasticum de consensu Domini directi, & sine huius præjudicio de Bonis Emphyteuticis Laicalibus hæreditariis perpetuis; Dos enim Ecclesiæ in his Bonis constituta esset perpetua, nec soluto ab Ecclesia sic dotata consueto Canone, adesset ullum præjudicium Patroni directi; Emphyteutis namque perpetua hæreditaria Laicalis, sicuti est ad omnes etiam extraneos transitoria, ita poterit transire ad Ecclesiam titulo dotis. *Rota decis. 211. num. 1. par. 6. & decis. 268. num. 16. par. 12. & decis. 293. num. 4. coram Cavaler.*

- 9 An autem dotari possit Ecclesia, seu Beneficium Ecclesiasticum de Bonis Emphyteuticis Ecclesiasticis merè hæreditariis, & transitoriis ad quoscumque hæredes? Videtur respondendum negativè, quia Emphyteutis Ecclesiastica de Jure prohibita est transferri in aliam Ecclesiam, & Loca Pia, seu in manus mortuas, ea ratione, quia cum Ecclesia non alienet, & nunquam moriatur, non esset spes nec devolutionis, nec laudemii juxta *Gloss. in cap. Potuit verb. prohibeatur de Locat. ibique Abb. num. 10. Rota decis. 211. num. 21. & seqq. part. 6. & decis. 427. num. 27. part. 9. tom. 2. & decis. 520. num. 11. ibique Adden. num. 14. & decis. 529. num. 15. coram Greg. & decis. 583. num. 22. & 25. coram Merlin.*

Hodie tamen contrarium servatur, ubi agitur de Emphyteuti Ecclesiastica, aut Laicali merè hæreditaria, ista enim transferri potest in Ecclesiam, seu manus mortuas,

tuas, ut docent *Beron. conf. 93. num. 5. volum. 1. Gratian. discept. 481. num. 62. Fulgin. de Jur. Emphyteut. tit. de alienat. quest. 1. num. 221. in fine. Rota decis. 261. num. 7. par. 1. & decis. 394. num. 6. coram Buratt.* Quia ut optimè respondit *Card. de Luca de Emphyt. disc. 28. num. 6. & seq.* Cessat in Emphyteusi merè hæreditaria ratio prohibitionis legis, sive attendatur ratio potentiae, sive ammissæ spei devolutionis, & laudemii, respectu enim potentiae, certum est, illam esse minorem in Ecclesiis, & Locis Piiis, qui sunt facilioris exactionis, quàm in aliis privatis; respectu verò ammissæ spei devolutionis, hæc non convenit Emphyteusi merè hæreditariae, & transitoriae ad quoscumque hæredes, sed solum Emphyteusi ex pacto, & providentia, aut temporali; respectu verò præjudicii Laudemiorum, hoc compensatur cum solutione quindenniorum, itaut Ecclesia dotata de istis Bonis Emphyteuticis Ecclesiasticis merè hæreditariis tenebitur solvere Ecclesiæ Patronæ directæ quindennia ex auctoritatibus ab eodem Cardinali de Luca ubi supra deductis.

Quod comprobatur paritate, nam Bona Emphyteutica, sive Ecclesiastica, sive Laicalia merè hæreditaria transeunt perpetuò, & irrevocabiliter in Monasterium capax possidendi ex persona Professi juxta *Corbul. de Emphyt. tit. de Caus. privat. ob mortem Civil. num. 20. Fulgin. de Jure Emphyt. tit. de Success. quest. 14. num. 12. Gratian. discept. 481. num. 61. Rota decis. 394. num. 5. ibique Adden. num. 11. Adden. ad Gregor. decis. 520. num. 14.* Insuper Ecclesia fundari, & ædificari potest de Bonis Emphyteuticis merè hæreditariis, *Rota decis. 474. per tot. part. 9. tom. 2. Recent. & superius notavi Canone I. & II. Caf. III. & IV.* Ergo etiam eadem Bona Emphyteutica transire poterunt perpetuo, & irrevocabiliter in Ecclesiam titulo dotis, seu illa dotari poterit de hujusmodi Bonis.

Non obstat, quod dos Ecclesiæ debeat esse immunis ab omni tributo ad *Text. in Cap. 1. de Censibus, ibique gloss. & consequenter adesset maximum præjudicium Patroni directi, si dos constitueretur in his Bonis Emphyteuticis, dum Ecclesia*

sic dotata non teneretur, nec ad laudemiam, nec ad quindennia; Quoniam præfatus Textus intelligitur de Tributis, quæ solvuntur Laicis in recognitionem jurisdictionis temporalis, non verò de tributis, seu oneribus certis, & infixis ipsis Bonis, hæc enim transeunt cum suis oneribus, itaut etiam si sint assignata Ecclesiæ in ipsa fundatione, si primo erant tributaria, non per hoc debet ille, cui erunt tributaria, privari jure suo, maximè si sit Ecclesia, aut Locus Pius, dum non implicat Ecclesiam esse censuariam, & tributariam alterius Ecclesiæ onere reali, juxta *Gloss. in dicto Cap. 1. de Censibus verb. Ullo servitio, & verb. præter Ecclesiasticum. Rota dicta decis. 474. num. 25. & seqq. part. 9. tom. 2. recent.*

13 Sed si in Investitura Emphyteusis merè hæreditariae perpetuæ, sive Laicalis, sive Ecclesiasticae esset pactum, seu prohibitio alienandi Bona in Ecclesias, seu manus mortuas, an tunc posset dotari Ecclesia de hujusmodi Bonis Emphyteuticis merè hæreditariis? Respondent aliqui in casu hujus pacti, & prohibitionis posse transferri præfata Bona in Ecclesias, seu manus mortuas, saltem titulo universali, quia pactum illud, seu prohibitio intelligitur de alienatione particulari ipsius Emphyteusis, seu nomine Ecclesiæ, seu manus mortuæ, non autem de successione universali omnium Bonorum. *Corbul. de Emphyt. tit. de Caus. privat. ob mort. Civ. num. 11. in fin. Fulgin. de Jure Emphyt. tit. de success. quest. 14. num. 12.*

Respondent verò alii, & quidem meo judicio meliùs, quod in Casu prædicti pacti, seu prohibitionis non posse Bona Emphyteutica merè hæreditaria, nec titulo particulari, nec universali transferri in manus mortuas, quia prohibitio hominis resistit principio acquisitionis, ut optimè tuentur *Card. de Luca de Emphyt. disc. 27. num. 4. & disc. 28. num. 9. & disc. 48. n. 3. Andreol. contr. 378. n. 7. Palmanep. dec. 376. num. 37. Rota decis. 583. num. 21. coram Merlin. & decis. 449. coram Priol. & decis. 209. num. 16. par. 10. & decis. 26. n. 9. part. 17.* Et consequenter quando aderit pactum, & prohibitio alienandi, non poterit Ecclesia dotari, nec de Bonis Emphyteuticis merè hæreditariis.